

Daila Rotbaha

NEZINĀMĀ ZEME

Latvijas svētvietas un svētkalni

2007

UDK 94 (474.3)
Ro 726

Vāku māksliniece – Ilze Ramane
4. vāka zīmējuma autore – Zane Rotbaha
Grāmatas iekārtojums – Daina Priede

© Daila Rotbaha, teksts 2007
© Ilze Ramane, vāks 2007
© SIA «Drukātava», 2007

ISBN 978-9984-798-28-8

ZĪMES

Latvija, latvieši, latviešu valoda... Jēdzienu “senlatvijas kultūra”, “senlatvijas civilizācija” pasaule nepazīst. Mēs zinām Seno Indiju, Ēģipti, Asīriju, Divupi, senos maijus, inkus... Bet to, ka arī Latvijā bijusi sena civilizācija – neticami? Filmas autoru mērķis ir ielūkoties šajā brīnumā ar visu to zināšanu bagāžu, kas krāta daudzu gadu pētījumu rezultātā.

Dievs visā esības telpā ir viens. Viens tas ir arī visiem cilvēkiem uz zemeslodes. Pieejai Dievam, lūgšanas un kontakta veidam katrā zemeslodes daļā, katrā tautā jābūt atšķirīgam, jo katra zeme un tauta pati ir atšķirīga, ar savu īpatnēju garīgumu, īpatnēju etnisko mentalitāti. To veido daba, ekoloģiskie apstākļi, kā arī konkrētās vides bioenerģētiskās īpašības. Tāpēc arī nedrīkst būt cilvēki ar vienādu domāšanas tipu, sacīsim, pie Vidusjūras, Tibetā un Latvijā. Vietējā vide gadu simtos pati ir veidojusi savu raksturīgu pieeju dabai un Dievam. Visas reliģijas, ja tās nav karojošas, ir labas savā izcelsmes zemē, piemērotas tai vietai, kur tās radušās. Tāpēc reliģiju kari un nesaskaņas savā būtībā ir absurdi. Kosmopolitiskās reliģijas un kosmopolitisku garamantu rašanās būtībā ir tautu garīgās pakļaušanas un nācijas iznīcināšanas ierocis. Par krusta karu un inkvizīcijas laikiem pasaulē mēs tā kā esam skaidrībā, kas bija ienaidnieks, un ko tas gribēja panākt. Bet tagad?

Latvieši lepojas, ka verdzības un genocīda tūkstošu gadu laikā tomēr saglabājusies kā tauta ar savu valodu un garamantu bagātību. Kas mūs pasargājis no iznīcības un kas kopumā nosaka tautas raksturu un īpašības?

Paskatīsimies uz pasaules karti. Lielākā daļa sauszemes apvienota triju – Eiropas, Āzijas un Āfrikas kontinentu blokā. Šī bloka galējais ziemeļu punkts ir Skandināvijas un Kolas pussalu savienojumā, kas atbilst 25 austrumu garuma grādiem. Ap 12 tūkstoši kilometru uz dienvidiem no šī punkta atrodas Āfrikas kontinenta dienvidu krasts. Vairāku iemeslu dēļ Z – D līniju, kas

šīs vietas savieno, senie zintnieki uzskatīja par zemeslodes galveno līniju. Mūsu senči šo līniju atzīmējuši vairākkārt, iekārtojot uz tās lielas svētvietas Pantēnes Pujēnos, Zilajā Kalnā (abi Valmieras rajonā) un arī novietojot noteiktā vietā izcilu sava laika veidojumu – Melķitāru akmeni (Aizkraukles rajonā). Igaunijā uz šīs līnijas atrodas Suuri – Jaami svētvietas, Viļņā – Gedimina kalns. Zemeslodes galvenā līnija jeb galvenais meridiāns šķērso Baltijas jūru un Vidusjūru. Šeit atrodas senas kultūras zemes: dienvidos – Grieķija, ziemeļos – Latvija. Šīs zemes senatnē pieminētas kā izcili civilizācijas centri. Tieši šajās vietās kontinentus R – A virzienā šķeļ Baltijas jūra un Vidusjūra. Kāpēc gan kontinenti iešķelti tieši šeit? Atbildi uz šo jautājumu var atrast matemātiskā aprēķinā, apskatot Zemeslodi kā rotējošu lodveida ķermeni. Matemātiski var aprēķināt tos šķēlumus, kur Zemei, ja tā mainītu rotācijas ātrumu, rastos kritiskie spriegumi. Izrādās, ka tādas bīstamo šķēlumu joslas rastos tieši tajos platumu grādos, kuri atbilst Baltijas un Vidusjūras izvietojumam. Zemes šķēlumiem atbilst arī paaugstināta bioenerģētiskā starojuma (psichoenerģijas, torsionu lauku u. c.) plūsma.

Latvijas augsto bioenerģētisko starojumu un līdz ar to pārējās īpašības nosaka tās sevišķā atrašanās vieta Zemeslodes centrālās ass un kritiskā šķēluma joslas krustpunktā. Tā ir plaša enerģētiskā zona. Septiņdesmito gadu sākumā gan ASV Kosmiskajā centrā NASA, gan PSRS Kosmisko pētījumu centrā vērtēja fotogrāfijas, kur reģistrētas mikroviļņu starojumos konstatētās virsmas dziļās riņķveida struktūras. Iespaidīgākā no tām ar 340 km diametru (jeb 1/10 daļa Mēness diametra) apņēma gandrīz visu Latvijas teritoriju, tās centrs ir ap Pokaiņiem. Tieši tādus pat novērojumus no Zemes mākslīgajiem pavadoņiem ieguva arī ASV speciālisti. Ļoti iespējams, ka šis unikālais veidojums arī ir par iemeslu Latvijas augstajam enerģētiskajam strāvojumam. Tas izpaužas Latvijas augļū, ogu, dārzeņu izcilajā smaržā un garšā, kuru atzīmē ārzemnieki. Šī starojuma dēļ Latvijai izsenis bijusi laba slava kā

Eiropas zintnieku un dziednieku centram, ko apliecina Brēmenes Ādama hronika (1076. g.) un citu tautu mīti. Mūsdienās tas izpaužas kā Latvijas radoši intelektuālais potenciāls mākslā, zinātnē, kultūrā un citās jomās.

Arī Dainas vēsta par Zemeslodes enerģētisko iekārtojumu. Zemeslode nav tikai fiziskās vielas kopums vien. Visām dzīvības norisēm ļoti nozīmīgi ir tās enerģētiskie lauki, strāvojumi un plūsmas. Visu Zemi gluži kā sagša pārklāj bioenerģētiskie Zelta un Sudraba lauki. Tie ir nepieciešami bioloģiskās dzīvības radīšanai un uzturēšanai. Latvju dainās daudzkārt piemin šo “sagšu”, piemēram:

Saules meita sagšas auda

Vidū gaisa stāvēdama:

Metus ņēma tīra zelta,

Audus tīra sudrabiņa. FS 958,3816

Šī daina pierakstīta Liepājā. Varētu jau iedomāties, ka kāda dzējiski noskaņota sieva, sacerējusi gleznainu rieta aprakstu, vērojot, kā Saules rieta stari šķērso sudraboto jūras viļņu mirgu. Lai kā šis jaukais skaidrojums aizkustina materiālistiski domājoša skeptiķa sirdi, tomēr patiesība jāmeklē daudz dziļāk. Visai līdzīgas dainas pierakstītas visos Latvijas novados. Lūk, piemērs no Vidzemes:

Saules meita sagšas auda

Vidū gaisa stāvēdama:

Divi lāses tīra zelta

Trešā tīra sudrabiņa. FS 1600, 26019 (Brenģuļi)

Visai līdzīgas domas paustas arī Zemgalē, Vecumniekos (Bauskas raj.):

Sudraboti gaiļi dzied

Zeltupītes maliņā.

Saules meitu malti cēla
Pie Sudraba dzirnavām. FS 1379, 4137

Un vēl viena līdzīga daina no Latgales – Atašienes:

Saules meitas diegus vērpa
Zeltītos ratiņos;
Dieva dēli stelles taisa,
Ar sudrabu sudraboja. FS 931, 1435

Šie piemēri liecina, ka visos Latvijas novados jau senatnē valdījusi dziļa un vienota izpratne par Zemes dzīvības izpausmju enerģētisko būtību.

Par Saules un Zemes mijiedarbības enerģētisko plūsmu saistību un to saistību ar Viņpasauli (simbols Vāczeme) vēsta daina:

Saulīt brauca pa debesi,
Div' dzeltenī kumeliņi.
Vai, Saulīte, mīla, balta,
Vai tie tur nepiekusa?
Lai tie kusa, lai nekusa,
Es nevaru dusināt.
Kad nobraukšu Vāczemē
Tur es viņus dusināšu,
Tur es došu auzas ēst
Sudrabiņa silītē. FS 1696, 8015-8016, Sātiņi

Mūsu senčiem bijušas zināšanas, kā noteiktās dienās – laikos jeb gadskārtās – ziemas un vasaras saulgriežos un divās ekvinoxiju dienās senajās svētvietās šo Zemes un Saules enerģiju summēt un pārvērst cilvēkam noderīgā spēkā – zemes ražībā, lopu, dzīvnieku un cilvēku veselībā un auglībā. Mūsdienās parasti tās tiek skaidrotas kā kulta ceremonijas – ļautiņi skatījās uz sauli,

dziedāja un priecājās. Tā vis nebūs. Mūsu senču ceremonijām nav nekāda sakara ar tumsonību vai mātīcību, tās bijušas dziļas zināšanas. Līdz mūsu dienām tās saglabājušās dainās un teikās simbolu formā un arī seno svētvietu izkārtojuma veidā. Kā vienu, tā otru jāprot atšifrēt.

Latvijas seno svētvietu sistēmas veido milzu tīklu, kuru apraksta dainas. Tā precizitāte pārsteidz vēl šodien. Grafiski šīs vietas saistot redzam, ka pār visu Latviju aužas it kā milzīga Stāmerienes sagša, kas veido daudzus rakstus. Mūsdienās to nevarētu veikt bez precīzām kartēm, kosmosa foto un labiem mērinstrumentiem...

Ir objekti, kuri neapšaubāmi uzbērti, īpaši veidoti, atliek vien sameklēt precīzo skatupunktu un tā vietu kopējā svētvietu sistēmā. Slīteres Zilo kalnu apbrīnojami precīzais pusloks labi izskatīsies no putna lidojuma. Ne jau nejaušā vietā atrodas Popes kalns. Ieskatīsimies Smiltenes pauguraines rašanās iemeslos.

TEIKSMAINĀ RĪGA

Katras zemes, tautas un pilsētas vēsturi nosaka ģeoloģiska un klimatiska rakstura izmaiņas. Tāpēc arī stāsts par Rīgu sākas ar ziņām, kuras mums vēstī senās teikas un apliecina ģeologu pētījumi.

Mūsu zeme gadu tūkstošu gaitā neskaitāmas reizes gan cēlusies, gan grimusi. Pie tam dažādās vietās visai atšķirīgi. Līdz ar to mainījušās upju gultnes. Arī Daugavas tecējums nebūt nav vienmērīgs. Gadu tūkstošu gaitā tai bijušas daudzas gultnes. Iespējams, ka vecākā no tām bijusi pirms kāda no iepriekšējiem ledus laikmetiem un virzījusies uz tagadējo Kolkas ragu. Klapkalnciemā, Abragciemā, Bērzciemā, Pūrciemā netālu no jūras manāmas it kā senas upes gultnes paliekas. Uz tām lieliski zaļo lapu koki, kaut arī apkārt šķiet pārāk sauss pat pieticīgai priedei. Tā ka jūras krasta virziens šajās vietās labi sakrīt ar Daugavas

gultnes iedomāto turpinājumu, kuru tāltālā senatnē pirms daudziem gadu miljoniem varēja radīt kāda dziļa, tagad jau slēpta plaisa pamatklintāja.

Ģeologi domā, ka Rīgas liča vieta vēl pirms pēdējā ledus laikmeta bija sauszeme. Tas, iespējams, iegrimis tikai pēdējā apledojuma laikā. Tātad nav izslēgts, ka vēl pirms 100 gadu tūkstošiem Daugava tecējusi virzienā uz tagadējo Kolkas ragu. Protams, tās ir tikai domas, jo nav citu ziņu, kas to apliecinātu. Tomēr vēl jāatzīmē interesantas ieplakas gar Vidzemes jūrmalu no Lilastes līdz Vecāķiem. Varbūt, ka te uz Daugavu notecēja Gaujas ūdeņi.

Pirms vairāk kā 11,6 gadu tūkstošiem pēc ģeologu domām izveidojās Baltijas ledus ezers. Ne Daugavai, ne Lielupei, ne Gaujai nebija noteces uz Rīgas jūras līci, jo tas bija pilns ar lediem. Viss Lielupes baseins veidoja milzu ezeru, kurā ūdens krājās un krājās, līdz tas atrada iespēju izlauzties uz Baltijas jūru pa Abavas gultni. Tā kā galvenā ūdens piegādātāja varenajai straumei, kas plūda pa Abavu, bija Daugava, tad Abavu varam uzskatīt par Daugavas noteces gultni. Bez tam vēl ir viena būtiska iezīme, kas liek uzskatīt Abavu kā Daugavas gultni. Tā ir apdzīvoto vietu izveidošanās likumība. Gar Daugavu un tāpat gar Abavu senās apdzīvotās vietas izvietotas tikai upju labajos krastos. Pie tām upēm, kas pa labi no Daugavas, apdzīvotas vietas atrodas labajos krastos, piemēram, Valmiera, Cēsu senākā vieta, Turaida. Bet pie upēm, kas novietotas pa kreisi no Daugavas, apdzīvotas vietas ir kreisajos krastos, piemēram, Dobeles, Skrunda, Kuldīga, Ventspils.

Bet Abava atšķiras no citām Kurzemes upēm ne tikai ar vareno ieleju, kas dziļi iegrauzusies apkārtējā līdzenumā. Senās apdzīvotās vietas – Pūre, Kandava, Sabile, Rendas muiža izvietotas Abavai labajā nevis kreisajā krastā. Senie ļaudis nenovietoja kur pagadās, un tieši tas, ka Abavā apdzīvoja labo krastu, arī liek domāt par šo upi kā Daugavas lejteci.

Tātad pēc ledus laikmeta Daugava ar Abavu izveidoja pirmo Latvijas upi. To apliecina arī pats Abavas vārds, kura nozīme

atklājas latīņu valodā – ciltsmāte (burtiski vectēva vecmāmiņa).

Iespējams, ka apvienotās upes tecējums beidzas pie Rendas, jo šis vārds saistāms ar “rand”, kas igauņu valodā nozīmē “jūras krasts”.

Ķekavas iedzīvotāji domā, ka pati senākā Rīgas vieta bijusi kādus piecus kilometrus dienvidos no Ķekavas. Tur, purvā, kuru sauc ne visai labskanīgā par Smerdūksli, paceļas neliela saliņa. Ja domājam arī par vissenākās Daugavas gultni, tad šī vieta patiešām varēja atrasties vissenākās Daugavas krastā. Gan jau minētie senie vietvārdi, gan aprakstīto vietu izkārtojums apliecina, ka pirms vairāk kā 10 gadu tūkstošiem, kad Daugava pārtecēja uz Abavu, cilvēki jau apdzīvoja šo zemi, pie tam viņu pēcteči saglabājuši ziņas par šo laiku. Mēs tikai varam uzskatīt, ka šī pati vecākā Rīga kādā dabas katastrofā ir noskalota, un ka mūsu senči galveno apdzīvoto vietu lejtecē pārcēlušī stipri augstu – pie Ogres upes grīvas.

Tautas atmiņā saglabātas vairākas teikas par kādu ievērojamu pilsētu Daugavas krastā pie Ogres upes ietekas. Šīs atmiņas saistāmas ar bijušo Ķentes (t. i. Ķēniņu) pilskalnu, kuru noraka 1960. gados. Tas atrodas apmēram kilometru no šosejas tilta pār Ogres upi.

Teikas stāsta, ka tur bijusi liela pilsēta. Bet kalna pakājē, kur braukuši pa upi (Daugavu) gar šo pilsētu. Šī ziņa liek domāt, ka teikas vēsta par laiku pirms apmēram 6 vai vairāk gadu tūkstošiem. Vēl atzīmēsim, ka Ķentes pilskalnam kā Latvijas svētvietu sistēmas daļai ir zināmas saistības ar Valmieras Zilo kalnu un Pokaiņiem. Matemātiski šeit atrodam Saules sistēmas moduļa skaitļa 108 – Zemes attālumu izteiksmi – to pašu no Liepājas – Īles līnijā.

Uzmanīgi pārstaigājot Daugavas labā krasta plašāku apkārtni posmā Ķegums – Ogre pat nespeciālists atradīs senās Daugavas gultnes vietas.

Daudzas latvju dainas apliecina Daugavu ne tikai kā lielāko upi, kā ūdens nesēju, bet vēl parāda to citā nozīmē – pašā visdziļākajā saistībā ar Viņsauli. Iespējams, ka savu lomu te spēlē neredzamais

strāvojums, kas nāk no jau minētās senču pamatklintāja plaisas. No lietišķās zintniecības viedokļa tas deva Daugavas labā krasta zintniekiem lielu spēku un spēju pārvaldīt laika apstākļus ļoti plašā un pat visai tālā apkārtnē. Gar Daugavas labo krastu bija iezīmēta visai plaša seno svētvieta sistēma līdz tās lielajam pagriezienam pie Bešenkovičiem. Sistēmas lejasgals tvēra sevī gan jau minēto Ķentu kalnu, gan Ogres Zilos kalnus, gan Salaspili, gan Svēto jeb Seno kalnu Rīgā.

Grandiozās svētvieta sistēmas Baltijā varēja būt radītas tikai ļoti augstas un centralizētas vadības rezultātā. Tātad, ja jau bija vienota rīcība, tad kaut kur vajadzēja būt centram, no kura vadīja.

Salīdzinot daudzus faktus, nevar nenonākt pie secinājuma, ka šis centrs bija pie Daugavas un tā vārdam vajadzēja būt "Rīga". Rīgas vārds noteikti ir nācis no latviešu valodas vārdiem – rikot, izrikot.

Šo vārdu no latvju senčiem pārņēmušas vairākas kaimiņu tautas. Tā, piemēram, Zviedrijā un Dānijā parlamentu sauc par riksdagu. Vēl skandināvu valodās saglabājušies vārdi, kas atbilst no mūsu valodas neapdomīgi izspiestajam vārdam – riktīgs. Igauņu valodā rīk (riik) nozīmē valsts, "rīg" (riig) valstisks, valstij piederošs "rīgi mā" (mon) – valsts zeme, "rīgi maks" – valsts nodoklis.

Salīdzināsim ar senindiešu valodu. Sanskritā rakstīti svēto himnu – vēdu paši vissvarīgākie teksti un tos sauc par Rīgvēdu, – tātad pašu galveno, rīkojošo vēdu kopumu.

Baltijas jūras dienvidrietumu daļā atrodas Rīgenes sala. Tā vieta ir ļoti nozīmīga, jo no Rīgenes var kontrolēt visu to kuģu kustību, kuri atrodas jeb nāk no okeāna. Arī salas lielums ir visai cienijams 925 m². Neapšaubāmi, ka senatnē tai bija sevišķa nozīme kuģniecības kontrolē.

Rīgas vārds ir ļoti sens, tā sauktā vieta, no kuras doti rīkojumi. Daudzas ziņas par mūsu senču teritorijas saistībām ar pārējo Eiropu liek domāt, ka no Rīgas dotos rīkojumus pildīja ne tikai tagadējās Latvijas un ne tikai Baltijas teritorijā. Tie, iespējams, tika